

Recenzia na knihu Emila Páleša: Angelologie dějin 1, vyd. Sophia, Bratislava 2004, 480 s.

Na angelológiu, ktorá sa v monoteistických náboženstvách zaoberá duchovnými bytosťami medzi Bohom a našim hmotným svetom, dnes cirkvi zabúdajú, podľa všetkého im nevenujú mnoho pozornosti ani židovskí či islamskí teológovia. S témou znova prišiel slovenský autor Emil Páleš, ktorý dal názov tejto disciplíny svojmu objemnému spisu *Angelológia dejín*. Na tému organizuje kurzy a prednášky a píše články.¹ Na jeho podporu založil Nadáciu Sophia. Táto jeho činnosť je súčasťou širšieho úsilia, pre ktorý prevzal názov ruského duchovného hnutia z prelomu 19. a 20. storočia, totiž sofiológia (náuka o múdrosti).²

Pálešovi (arch)anjeli sú kresťanským preoblecením siedmich božstiev babylonského, resp. mezopotámskeho (teda aspoň čiastočne už i sumerského a akkadského) náboženstva. Majú byť akýmisi vládcami času, ktorí sa ujímajú moci na dlhšie obdobia (a v rámci nich na kratšie obdobia), a vtlačajú každý „svojej“ dobe svoju charakteristiku. O príslušných božstvách máme z mytológie málo podrobností. Vyžaduje isté vlastné úsilie pripísať týmto božstvám oblasti ľudskej činnosti aj iné zvláštne, napríklad tvarové charakteristiky, ktoré možno vysledovať v historických etapách.

Archanjeli majú tvoriť druhý hierarchický stupeň nebeských bytostí, vzaté „zdola“ od anjelov. Spolu má byť týchto stupňov či chórov až deväť.³ Biblické texty a neskoršie tradície sa o počte hierarchických stupňov, o bytostiach na jednotlivých stupňoch vyjadrujú rozlične. V Novom zákone sú menovite uvedení dvaja, zvestovateľ Gabriel a Boží bojovník Michal. Niektorí k nim pridávajú Rafaela, Božieho liečiteľa, o ktorom je reč v nie všetkými prijímanej deuterokanonickej biblickej Knihe Tobiáš. Mená štyroch ďalších (Uriel, Raquel, Sariel a Jarahmeel, niekedy i v iných verziách) sú menovite uvedení v mimobiblickej Knihe Enochovej. O siedmich bytostiach, bez toho, aby sa uvádzali ich mená, niečo ešte nejaké charakteristiky, sa hovorí v Apokalypse.⁴

RNDr. Emil Páleš, CSc., (* 1966) upozorňuje na prekvapivé a nepopierateľné zhody určitých sociálnych a kultúrnych motívov naprieč svetadielmi v určitom období. To by mohlo slúžiť za samostatný fakt, bez toho, aby sa mu pripisoval neveriteľný výklad. Pálešovská sofiológia však chce prepojiť faktografické pozorovanie s duchovnými intuíciami a interpretáciami. V tom je Páleš blízky napríklad antropozofii. Postmoderná metodologická pluralita dovoľuje ako filozofickú interpretáciu týchto rytmických a paralelných dejov stanoviť nejaké duchovné bytosti, pravdaže bez toho, aby sa však vynechali akékoľvek verifikovateľné či falzifikovateľné súvislosti (príčiny, okolnosti a pod.).

Problém vzniká tým, že Páleš, pred svojím sofiologickým obdobím úspešný odborník v matematickej lingvistike, sa snaží svoju koncepciu dokázať metódami štandardnej modernej vedy, ktorá však nie je vhodná pre metafyzické či spirituálne témy. Tam platia iné metódy, s ktorými exaktná veda neráta. Páleš namieta, že nedokazuje pôsobenie božstiev či anjelov, ale iba prevládajúci motív tej-ktorej doby. Motívy, ktoré vyberá na potvrdenie koncepcie, môžu skutočne zodpovedať danej dobe; možno veriť, že prítomnosť zhodných motívov potvrdzujú nezávislí domáci i zahraniční spolupracovníci. Môžu to byť zaujímavé ilustrácie povzbudzujúce k spirituálnym interpretáciám, ale rozhodne ich nemožno pokladať za prísne vedecké potvrdenie týchto epoch. V rozličných prípadoch totiž ide o jednostranný, účelový výklad udalostí.

V časopise *Setkání-Stretnutí* uverejňoval náš autor úvahy, ktoré jeho koncepciu vyjadrujú stručnejšie ako jeho hlavná 480-stranová publikácia (v českom vydaní), a preto sú pre každého dostupné. Nespoľahlivosť faktografických ilustrácií chcem ukázať na článku *Zlato na oblohe*,⁵ ktorý sa venuje 13. a 14. storočiu. Ilustruje vládu archanjela Michala. Pripusťme, že pre opisované obdobie je napríklad charakteristická istá miera demokratizácie, hoci sa to ťažko dáva do spojitosti práve s archanjelom Michalom (a príslušným božstvom). Nemožno mu koniec koncov pripísať čokoľvek, čo sa deje v určenom čase a podľa toho stanoviť jeho charakteristiku? A ďalej: ako s týmto motívom súvisí napríklad dôležitá udalosť, že pápež

Innocent IV. roku 1252 povolil mučenie heretikov pri vypočúvaní, alebo že bola prijatá dogma o očistci? Tieto udalosti nie sú z hľadiska Michalovej vlády dôležité? Čo je na nich michalské? Nebolo by možné ich z rôznych hľadísk priradiť k iným božstvám – archanjelom? Čo bolo slnečno-michalského na lomených oblúkoch a úzkych oknách ranogotických katedrál z tých čias? Prečo je Tomáš Akvinský ilustráciou alebo azda až dôkazom michalskej éry? Stačí na to symbol Slnka na hrudi, ktorý mu neskôr ikonografia pripísala?

Prečo nie sú špecificky michalské iné veľké duchovné postavy tých čias? Je možné takú protichodnú postavu k Tomášovi Akvinskému, akou je sv. František z Assisi, pripísať Michalovi? Čím je František, Božia ovečka, blízky cisárovi Konštantínovi vraj zo skoršieho slnečného a michalského obdobia? Je michalský a slnečný realista Tomáš i nominalista Roger Bacon, intelektualista Tomáš i voluntarista Bonaventúra? A čo je podľa Emila Páleša michalského (v ére Rýb) na našej dobe, ktorú môžeme vidieť charakterizovanú skôr násilím, agresivitou, sklamaním nás bohatých aj chudobných krajín, ako aj postmoderným rozvratom jasného myslenia?

Rovnaké námietky by bolo možné identifikovať v ďalších článkoch a v základnom spise samotnom. Oproti potvrdzujúcim osobnostiam, objavom, iniciatívam či umeleckým prejavom je skrátka možné klásť rovnako dlhý rad popierajúcich. Prakticky nad každým jednoduchým a nespochybným priradením možno vnášať námietku či otázku.

Emil Páleš často vyhlasuje, že si nepraje byť zhovievavo odosielaný medzi ezoterických fantastov a že si želá tvrdú vedeckú diskusiu. Nechce vraj, aby ho šetrili a s potešením očakáva kvalifikovaný nesúhlas. Je však smutným faktom (zisteným z bezprostrednej skúsenosti), že ho akákoľvek vecná alebo metodologická námietka vyvádza z miery. Zásadne na ne neodpovedá, a len vyhlasuje, že to už je všetko dávno vyriešené a diskutujúci je hlupák, že to nevie. Dôsledný a nebojácny nesúhlas v tomto subtílnom mysliteľovi spájajúcom mystiku s jasným myslením vyvoláva neočakávané poryvy agresivity, až po úvahy o fyzických útokoch. Nová sofiológia a angelológia tak bola pochovaná skôr, ako sa narodila.

Z toho, čo mohlo a malo byť duchovným obohatením nášho kultúrneho priestoru a tiež jeho špecifickým prínosom, sa stáva ďalšia sekta. Pokiaľ možno sofiológiu oživiť, budú sa o to pravdepodobne musieť postarať iní, azda dnešní tvoria pokračovatelia ruského náboženského myslenia. Ak má niekto poskytnúť duchovnú interpretáciu dejín a dať znova v živote ľudí miesto duchovným bytostiam, budú to autori ako Valentín Tomberg, Georg Kühlewind, Christian Bamford, Robert Sardello, Thomas Moore, Richard Smoley, z mladších napríklad Sergej O. Prokofiev alebo Günther Dellbrügger.

Z časopisu Dingir 3/2006 preložila: Alžbeta Mráková

Poznámky:

¹ Slovenský originál Angelológia dejín. Sophia, Bratislava 2001; český preklad Angelologie dějin, Bratislava 2004. Pálešove prednášky sa konajú i v Česku, jeho občasným hosťiteľom je Obec kresťanov.

² Sofiológiu v pôvodnom zmysle reprezentujú ruskí myslitelia Vladimír Solovjov (1853–1990), Sergej Bulgakov (1871–1944) a Pavel Florenskij (1882–1937).

³ Jedna z možností, ako preložiť ich mená: anjeli, archanjeli, kniežatstvá (či princípy), sily, mocnosti, panstvá, tróny, cherubíni, serafíni.

⁴ Napríklad Zj 1, 4

⁵ Setkání-Stretnutí 2/2004, s. 10–11

Ivan Štampach

Odpoď na recenzii: Skutočn Angelológia dejín

V *Dingire* 3/2006 a v *Rozmere* 3/2007 vyšla recenzia na moju knihu *Angelológia dejín* z pera pardubickho vedúceho katedry religionistiky a filozofie Ivana tampacha. Obsahovala aj vtku, že zásadne neodpovedm na námietky – otázka vsak je, či mi redakcia *Dingiru* a *Rozmeru* vobec dovol reagovať a moju odpoveď uverejní.

tampach nenamieta proti tomu, aby som pestoval sofiológiu ako syntézu empirických vied, filozofie a nadzmyslového zjavenia – ale veľkoryso mi ju dovoľuje robiť iba ako sučasť „postmodernej metodologickej plurality“. Teda len ako osobn domnienku, ktor nemá žiadnu širšiu spoloensk platnosť. To je hneď nepochopenie sofiolgie, pretože t nespoiva v spjan exaktných empirických faktov s pluralitne-ľubovoľnými osobnými intuciami. Vsetky tri pramene sofiolgie, vrátane zjavenia, musia byť intersubjektvne skorigované a oisten od akejkoľvek svojvôle, inak to nie je sofiológia. Tak su napríklad inspircie, ktor zhodne prijímali veľk muži nezávisle od seba na oddelených miestach na Zemi v rovnakom časovom okamihu. Sofiolgia stojí len na psychologickéj skusenosti, ktor je široko platn a overiteln v celých dejinách a celosvetovo. Nekorektn je preto prirovnanie k antropozofii, ktor sa sčasti opiera o jasnovidn pozorovania jednej osoby, Rudolfa Steinera, ak dali ľudia zvlaa nedokázali zopakovať.

tampach apriórne zaraďuje idealistick mylienkov paradigmu, vrátane sofiolgie, medzi tak druhy poznania, ktor su na nižšej úrovni spoľahlivosti než dnes preferovan vedeck metodológia opierajúca sa o materialistick filozofiu. Ktor mylienkov paradigma je vhodnejšia pre poznávanie sveta, to je meta-otázka, ktor třeba testovať, nie ju vopred uzavierať. Rôzne paradigmy musia vstúpiť do voľnej suťae a ukzť, ktor z nich prináša človeku užitočnejšie a spoľahlivejšie výsledky. Metodologick totalita, ktor povyšuje suasn formu vedy na jedin objektívnu (a tm výlučne oprvnen k štátnemu poradenstvu a financovaniu) je nielen neopodstatnen, ale krajne kodliv a nebezpen.

Od roku 1997 napríklad poukazujem na to, že liek na AIDS by sa dal pravdepodobne vyrobiť z nejakej rastliny podobnej slnečnici. Pretože som k tomuto návrhu došiel na základe renesančnej analogickej paradigmy myslenia, slovensk odborníci bádanie v tomto smere zhatili. A v roku 2006 sa na Bonnskej univerzite skutočne podarilo extrahovať tak uinn látku (DCQA) práve zo slnečnice (ale došlo k tomu iba náhodou).⁴ Deväť rokov teda ľudia umierali zbytočne. Keby angelológia bola hypotézou existujúcou iba v mojej hlave, nemala by t moc, aby sa podľa nej riadili zemsk dejiny. Nemohol by som predpovedať objavy ešte neobjavených archeologických kultúr alebo fosílnych druhov, lieky mnou navrhnut by neuinkovali a pod. Desiatky splnených predikci a retrodikci, ktor odborníci ešte pred jedným desaťroim pokladali za vysoko nepravdepodobn, Štampach nespomenul. Znamenajú totiž, že angelológia dejín je v suasnosti jedin filozofiou dejín, ktor preukázala schopnosť formulovať dlhodob dejinn predpovede. Znamená to, že sofiológia v jednom smere predila či doplnila darwinizmus, ktor vie sice anticipovať prispsobenosť organizmov prostrediu, ale nedokáže povedať nič o tom, ak evolun inovácie sa objaví v ktorej epoche.

Toľko k sofiolgii a idealistickej paradigme. Nikdy som sa nepokúsil presadiť sa s ňou na univerzitách, lebo tam sa proste neuznáva. Potiaľ sme sa teda ani nemohli dostať do sporu. Spor zina mojim tvrdenm, že moje objavy obsahujú jadro, ktor je plne obhajiteln aj v suasnej paradigme vedy: „*Problém vzniká tm, že Pale... sa snaží svoju koncepciu dokzť metódami štandardnej modernej vedy, ktor vsak nie je vhodn pre metafyzicke či spirituálne tmy*“. Ani jeden mj odbornj článok neobsahuje žiadne metafyzicke predpoklady či zavery. Ktor? Moja odborn práca splnila vsetky kritri vedy, viac než väčšina spoločensko-vedných teori, o ktorých sa nepochybuje; podrobil som ju navyše prsnm testom prevzatm z prírodných vied, ak su v spoločenských vedách málo frekvencovn. tampach sa nevyjadril k ani jednému môjmu odbornému článku, hoci su krtke. Namiesto toho si vzal na muku moju esej v spirituálne-oddychovom časopise „Setkání“.⁵ Aj za mdium vlastného prejavu si nezvolil odborn, ale laickj časopis, ktor mu nekladie prísne nároky. Pritom skutočným kameňom úrazu medzi nami bol odbornj článok, ktorého zverejneniu zabranili na Štampachovej katedre.⁶

V ňom som poukázal na to, že kultúrne a psychologické vzorce v dejinách sa vracajú periodicky a synchronne v nenáhodnom poriadku, ktorý je štatisticky dokázanou empirickou skutočnosťou, pričom konkrétna náplň a dátumy týchto kultúrnych vln tvorivosti boli predpovedané na tisícročia vopred v náboženskej tradícii. Vyvodil som z toho záver, že náuka o anjeloch (ako duchoch času) nemohla mať pôvod vo fantázii alebo čírej špekulácii, ale má empirický pôvod – vznikla pozorovaním skutočných kultúrnych vln tvorivosti a inšpirácie v dejinách. To je prevratný poznatok pre religionistu. A pardubická katedra religionistiky ho eliminovala mocensky, namiesto odborných argumentov.

Je celkom druhá otázka, čo sa za týmito vlnami inšpirácií v kolektívnej psychike ľudstva, ktoré sa oddávna nazývali „zjavením anjela“, ďalej skrýva. Žiaden z mojich odborných článkov nekončí postulovaním duchovných inteligencií, nepripisuje tomuto fenoménu „*neoveriteľný výklad*“. Končia tým, že pre vedu je to záhada, a uvažovaním nad možnými hybnými silami, v prvom pláne materiálnymi. V spolupráci s americkým otcom chronobiológie Halbergom a popredným slovenským a rakúskym chronobiológom Mikuleckým a Moserom pátrame po neznámom periodickom kozmofyzikálnom faktore, ktorý sa doposiaľ nenašiel. Máme však silné principiálne dôvody, kvôli ktorým sa (takmer isto) tento druh javu v rámci materialistickej vedy nepodarí vysvetliť nikdy. To však súčasnú vedu neopravňuje podvádzat' a zatajovať významný fakt, ktorý sa jej nehodí do koncepcie.

Pripomínam, že rozhodujúcim kritériom vedeckosti mojej práce nie je môj alebo Štampachov *súkromný* názor, aj keď sme povoláním vedci. Vedecká pravda je výsledkom otvoreného spoločenského procesu, kde komunita vedcov posudzuje odborné argumenty a protiargumenty. A výsledok tohto procesu dopadol predbežne jednoznačne v môj prospech. Angelológia bola predmetom diskusie desiatok vedcov z rôznych odborov na viacerých univerzitách v niekoľkých štátoch. V odborných časopisoch sú zverejnené kladné postoje, ale žiadne vyvracajúce námietky, ktoré by boli zostali v platnosti. Štampach je sám súčasťou tohto procesu, a nedokázal ničím prispieť. Na interdisciplinárnom kolokviu k Angelológii, ktoré sa konalo na katedre histórie FiF UK v roku 2002, som predložil moje východiská, metódu a závery aj s ich nárokom na vedeckosť a Štampach bol jedným z oponentov, ktorých úlohou bolo sformulovať kritické námietky. Nedokázal sformulovať žiadne.⁷ V roku 2005 mal opäť príležitosť na pôde vlastnej katedry počas konferencie „Náboženstvo a veda“. Naliehavo som ho žiadal, aby svoje námietky vyslovil, ak nejaké má, v mojej prítomnosti. Namiesto odvážnej kritiky zoči-voči mi vyslovil len „gratuláciu k môjmu úspechu“.

Tamojšia odborná obec dokázala sformulovať len jedinú námietku: či skúmané tvorivé prílivy a odlivy nie sú iba zdanlivé a nevznikli tým, že historický záznam je medzerovitý, neúplný. Bola by to oprávnená námietka v prípade, keby išlo o desať či pätnásť tvorivých vrcholov. No nie stovky vrcholov vo všetkých krajinách, všetkých časoch a všetkých oblastiach kultúry. Svetoví kronikári sa nesprisahali, aby systematicky zapisovali len to, čo sa hodí do Pálešovej hypotézy a ostatné vynechávali.

Stručne k jednotlivým námietkám a spochybňujúcim otázkam:

1. „*Pálešovi (arch)anjeli sú kresťanským preoblečením siedmich božstiev babylonského... náboženstva*“. Nie Pálešovi, ale aj Akvinského, Augustína a ďalších velikánov antiky.⁸ Štampach nepravdivo naznačuje, že som ich stotožnil len ja sám.

2. „*O príslušných božstvách máme z mytológie málo podrobností. Vyžaduje isté vlastné úsilie pripísať týmto božstvám... aj iné zvláštne, napríklad tvarové charakteristiky*“. Nepravda. Všetky charakteristiky, aj tvarové, k týmto siedmim duchovným inteligenciám čerpám z tradície.

3. „*Motívy, ktoré vyberá na potvrdenie koncepcie... nemožno pokladať za prísne vedecké potvrdenie týchto epoch. V rozličných prípadoch totiž ide o jednostranný, účelový výklad udalostí*“. Páleš nevyberal – preto ani nemohol vyberať jednostranne a účelovo! Vstupné údaje pre štatistiky preberám zásadne od renomovaných svetových vedcov, najuznávanejších odborníkov v tej-ktorej oblasti. Nie sú oboznámení s mojou hypotézou, preto ani oni nemohli vybrať nič účelovo v môj prospech. Je to slepý test. Opieram sa o 800 takýchto štúdií, ktoré tvoria 20 cm vysokú kopu. Štampach ich mal v rukách a úplne zamlčal ich existenciu. Namiesto aby spomenul, že Angelológia sa opiera o štandardné postupy rigorózneho vedeckého

testovania, píše ako keby som si to len ja sám pre seba bol tendenčne vybral niektoré udalosti z dejín a iné zanedbal. Je to najzávažnejšia lož v jeho recenzii.

4. „*Pripusťme, že pre opisované obdobie je charakteristická istá miera demokratizácie, hoci sa to ťažko dáva do spojitosti práve s archanjelom Michalom*“. Naprostá neznalosť dejín náboženstva. V ktoromkoľvek podrobnejšom slovníku symbolov, príručke klasickej astrológie až po Eliadeho Dejiny náboženských ideí sa slnečná inteligencia dáva do súvislosti v prvom rade s dôstojnosťou a slobodou individuality.

5. „*Nemožno Michalovi... pripísať čokoľvek, čo sa deje v určenom čase a podľa toho stanoviť jeho charakteristiku?*“ Michaelova charakteristika bola stanovená už dávno tradíciou, ešte skôr než sa tieto dejinné epochy odohrali.

6. „*Ako s týmto (michaelským) motívom súvisí napríklad... že pápež... povolil mučenie heretikov... že bola prijatá dogma o očistci? Tieto udalosti nie sú z hľadiska Michaelovej vlády dôležité? Čo je na nich michaelské?*“. Nič - prečo by malo? Ústredná hypotéza Angelológie nezní tak, že v michaelskej dobe by sa mali diať len michaelské udalosti a žiadne iné. Ale tak, že v michaelských dobách sa deje štatisticky signifikantne viac udalostí s michaelskou signatúrou, než v iných dobách. A to platí. Nie všetko má svoju príčinu v duchu času; v dejinách pôsobí bezpočet príčin odlišného druhu. Ústredná hypotéza Angelológie je tučným písmom vytlačená na strane 101 v knihe, ktorá leží u Štampacha doma v polici.² Ukazoval som mu ju prstom a upozorňoval, aby mi nepodsúval prekrútenú a nezmyselnú hypotézu.

7. „*Čo bolo slnečno-michaelského na lomených oblúkoch a úzkych oknách ranogotických katedrál z tých čias?*“ Tu si Štampach pomýlil štýlové éry. Raná gotika bola v 12. storočí a okolo 1300 sa šírila rayonantná (fr. rayon = lúčovitá) gotika. So slnečnou symbolikou má spoločné to, že jej hlavným dekoratívnym a poznávacím prvkom sú svetelné lúčovité motívy a podľa toho je aj pomenovaná.

8. „*Prečo je Tomáš Akvinský ilustráciou... michaelskej éry? Stačí na to symbol slnka na hrudi, ktorý mu neskôr ikonografia pripísala?*“ Slnečným analógiám v Tomášovom životopise a tvorbe sú venované strany 547-8.¹ Jeho filozofické nadanie, veľká dôvera v poznávaciu schopnosť človeka, túžba po syntéze rozumu a viery... Do Štampachovej rečníckej otázky je zašifrované nepravdivé tvrdenie, že by som ho bol priradil k slnku len na základe jeho ikonografického symbolu alebo že tento symbol nezodpovedá Tomášovej povahe.

9. „*Prečo nie sú špecificky michaelské iné veľké duchovné postavy tých čias?*“ Pravdaže sú. Je to celé súhvezdie filozofov, čo tvoria vrcholnú scholastiku a tá je len jedným z vrcholov filozofickej tvorby v už tisícročia trvajúcim michaelskom rytme. Sú to ďalej králi so slnečnými menami, prídomkami a cnosťami. Všetci známi králi sveta s teofornými menami odvodenými od slnečných bohov alebo menami znamenajúcimi slnko tvoria od začiatku dejín michaelský rytmus, ktorého jedným z vrcholov je čas okolo roku 1300.³ Atď.

10. „*Je možné takú protichodnú postavu k Tomášovi Akvinskému, ako je sv. František z Assisi, pripísať Michaelovi?*“ Nie, nie je to možné. Tomáš tvoril v druhej polovici 13. storočia a bol inšpirovaný Michaelom. František žil na začiatku 13. storočia, keď vládol Anael. Anaelské obdobia prinášajú odjakživa na celom svete citové impulzy lásky, súcitu, oddanej zbožnosti a sv. František spolu so sv. Alžbetou Durýnskou sú toho skvelým príkladom. Tu si Štampach zabudol pozrieť tabuľku duchov času a dátumy, kedy ktorý archanjel vládne.

11. „*Čím je František... blízky cisárovi Konštantínovi...*“. Ničím. Podsúvané tvrdenie.

12. „*A čo je podľa Emila Páleša michaelského na našej dobe...*“. Odpovedi na túto otázku je venovaných dvadsať strán (s. 549-569).¹ Keď nesúhlasí, prečo nepovie rovno s čím? V politike návrat k demokratickým ideálom, vo vede návrat k indeterminizmu a deduktívnej metóde, prevrat k ideačnému typu umenia a abstraktnej maľbe atď. Slnečné charakteristiky súčasnosti sú také evidentné, že si ich nemohli nevšimnúť významní sociológovia ako Sorokin a ďalší. Štampach sa v jednej zo svojich kníh sám rozpisuje, že v súčasnosti sa očividne vracajú sociologické tendencie axiálnej epochy, t.j. predchádzajúceho veľkého michaelského obdobia.⁹

13. „*Oproti potvrdzujúcim osobnostiam, objavom, iniciatívam či umeleckým prejavom je skrátka možné klásť rovnako dlhý rad popierajúcich*“. Štampachovi sa to ale nepodarilo ani raz. Nemôže totiž zostaviť iné zoznamy najvýznamnejších svetových maliarov, básnikov, lekárov,

chemikov, astronómov a pod., ktoré by sa podstatným spôsobom líšili od tých mojich a tých uvedených všade vo svetovej literatúre. Častokrát ide o kompletne zoznamy osobností, ktoré sú nezmeniteľné. Napríklad korunovaných francúzskych kráľov je presne 53 a žiaden sa nedá vynechať ani vybájiť navyše. Tak ako všetci králi celosvetovo, tvoria 500-ročný rytmus, zmieňovaný starými mudrcmi už pred našim letopočtom.³

14. „*Je smutným faktom... že ho akákoľvek vecná alebo metodologická námietka vyvádza z miery. Zásadne na ne neodpovedá...*“. Psychologická projekcia. Štampach mi pripisuje to, čo robí on sám. Naša korešpondencia ako aj účastníci odborných konferencií dosvedčujú, že až do čias napísania tejto recenzie Štampach predou mnou žiadne námietky nevyslovil, naopak vytrvale popieral, že nejaké má. Zákulisne moju prácu neustále bagatelizoval, ale odmietal zopakovať to v mojej prítomnosti alebo to uverejniť. Na to som sa nahneval, vynadal som mu do zbabelcov a pokrytcov, zámerne až prehnane som ho urazil, lebo to bola jediná cesta, ako ho vyprovokovať, aby svoje názory vyslovil a musel obhajovať otvorene. Ako reakcia na môj útok vznikla táto recenzia v *Dingire*. Vďaka tomu sa po prvýkrát čitatelia môžu oboznámiť s jeho postojmi a argumentáciou.

Nebojím sa otvorenej diskusie, lebo mne stačí len poukázať na to, že v mojich zverejnených prácach stojí niečo iné a každý si to môže preveriť nahliadnutím do nich. Všetky Štampachove námietky sú nie že nesprávne, ale irelevantné, míňajú sa cieľom, lebo nehovoria o mne. Jemu sa však bude ťažšie vysvetľovať, prečo obsah mojej práce tak nehorázne prekrútil a zrejme sa už odmlčí.

Celkovo niet v jeho recenzii ani jedinej námietky, čo by sa naozaj vzťahovala k mojej práci. Javí sa to ako omyl úplne neinformovaného recenzenta, ktorý vôbec nečítal recenzovanú knihu. Lenže na všetky tieto „omyly“ som ho osobne a opakovane v uplynulých rokoch upozorňoval a on v nich nerušene pokračuje. Vedúci pardubickej katedry religionistiky jednoducho podryva mladšieho kolegu nečestnými prostriedkami. S takou veľkou charakterovou závadou nemôže byť vedúcim katedry.

Nakoniec úsmevný je aj záver Štampachovej recenzie, kde vychvaľuje zahraničné osobnosti, ktoré vraj povedú sofiológiu do budúcnosti, na rozdiel odo mňa, ktorý ju „pochoval skôr, ako sa narodila“. Menuje medzi nimi totiž aj ľudí, ktorí si moju prácu vysoko vážia a netrpezlivo čakajú na jej ďalšie výsledky.

Emil Páleš

¹ Páleš E.: *Angelológia dejín*. Sophia, Bratislava, 2001, 645 s.

² Páleš E.: *Angelologie dějin 1*. Sophia, Bratislava, 2004, 480 s.

³ Páleš E.: *Sedm archandělů. Rytmy inspirace v dějinách kultury a přírody*. Sophia, Bratislava, 2007, 144 s.

⁴ Theisen R., Cerboncini C.: *AIDS drug from sunflowers*. www.uni-bonn.de/en/News/71_2006

⁵ Páleš E.: *Zlato na oblohe*. *Setkání 2/2004*, s. 10-11.

⁶ Páleš E.: *Má angelológia empirický pôvod? Religionistika na prahu nového rozmeru*. Religionistická konferencia „Náboženství a věda“, zámek Pardubice 15.-16.11.2005.

⁷ Štampach I.: *Komplementární vědecká metodologie v religionistice a jiných humanitních vědách*. *Acta historica posoniensia*, Univerzita Komenského, Bratislava, 2004, s. 71-74.

⁸ Akvinský T.: *De substantiis separatis seu de angelorum natura*. Verlag Freies Geistesleben, Stuttgart, 1989, s. 28.

⁹ Štampach I.: *Náboženství v dialogu. Kritické studie na pomezí religionistiky a teologie*. Portál, Praha, 1998, s. 107.